

דו"ח סיכום אב תשע"ח

בניהו כהן

בשורות ספורות אלו ברצוני לתאר את המסע הלימודי המרתק אותו עברתי בשנים האחרונות. כאשר הגעתי למכון 'עד הנה' הייתי בעל רקע נרחב בהיסטוריה יהודית, וחובב של ספרות התשובות ההלכתיות.

במהלך לימודי במכון, שכללו הרצאות ממרצים אורחים והנחיה מדוקדקת של ר' מעוז כהנא, למדתי לחשוב בכלים מחקרניים יותר ולדעת לקרוא לעומק טקסטים, ולהתרגל לחשוב בכיווני מחשבה שונים ומגוונים.

תחילת מחקרי היתה סביב ספר התשובות 'שבעה עינים', שהתחבר על ידי הרב שלמה קלוגר (תקמ"ה – תרכ"ט) מברודי, ויצא לאור בלמברג בשנת תרכ"ד על ידי בנו.

ספר זה מתאר דיונים הלכתיים שהתנהלו סביב מספר פסיקות הלכתיות, אך כלול בתוכו עימות על זהותו של רב העיר.

דרך ספר זה יצאתי למסע מרתק במשעוליה של העיר ברודי באותה העת. המסע שאב אותי לעולמו המופלא ולכתיבתו העשירה והענפה של הרב קלוגר, בד בבד עם הכרות עם בר הפלוגתא שלו – הרב אלעזר לנדא (תקל"ח – תקצ"א).

במחצית השנה האחרונה עסקתי בכתיבת הספר 'חכם וסופר' ובהתקנתו לדפוס. חכם וסופר כולל כמעט את כל המאמרים שכתבתי במסגרת מכון 'עד הנה'.

הספר מתאר באריכות את העיר ברודי היהודית במפנה המאות השמונה עשרה והתשע עשרה. הוא מתמקד בדמותו של הרב שלמה קלוגר ששימש בעיר כדרשן וכדיין, אך דרך יריעת חייו נפרשת לנגד עיני הקורא תמונה כמעט שלימה של העיר. החל מרבנים נוספים שפעלו בעיר, דרך ה'קלויז' המפורסם, ועד למשכילי העיר. שמו של הספר טומן בחובו רמז ליבול הכתיבה האדיר של הרב קלוגר. הספר על חמשת פרקיו מתאר בתוכו את סיפורה של העיר מבעד לעדשות הראיה של הרב קלוגר, וניתן ללמוד ממנו רבות על מעמד הרבנות ומצב הקהילה היהודית באותה העת.

פרק אחד מתוך הספר 'ארי במסתרים' העוסק ברב העיר הרשמי – הרב אריה לייב תאומים, נערך ונשלח לפרסום בכתב העת 'ישורון', ויראה אור בתשרי הקרוב. פרק נוסף שנמצא עדיין בשלבי כתיבה, בוחן את היחסים בין הרב קלוגר למשכילי העיר, שחלקם היו תלמידיו. לשם כך עברתי על כרכי כתב העת 'החלוץ' שנערך [ונכתב ברובו] על ידי יהושע העשיל שור, מהרדיקלים שבתולדות ההשכלה.

מלבד זאת, במחצית השנה האחרונה עברתי שוב על ספר תשובותיו של הרב קלוגר, האלף לך שלמה. ערכתי מיפוי שיטתי של רוב הספר, תוך כדי השוואה לספרים אחרים של הרב קלוגר ובני דורו.

תודתי נתונה למכון 'עד הנה' שהעניק לי את האפשרות לעסוק במחקר מתוך שלוות הנפש והרחבת הדעת.